

STORIONI FESTIVAL 2021

PROGRAMMA

Donderdag 27 mei 2021

TU/e | Blauwe Zaal, 12.30 uur

Lunchpauzeconcert TU/e

Presentatie: David Ernst

Jean Sibelius 1865 - 1957

Thema en variaties in d voor solo cello (1887)

→ Marc Vossen - cello

Camille Saint-Saëns 1835 - 1921

Pianotrio nr 1 in F opus 18 (1863)

Allegro vivace

Andante

Scherzo. Presto

Allegro

→ Storioni Trio: Wouter Vossen - viool | Marc Vossen - cello | Bart van de Roer - piano

Daar waar het boek lag opengeslagen, zo zag zijn oom Otto, waren de bladzijden danig aan het vergelen. Dat was veelzeggend: student **Jean Sibelius** had dit juridische studiewerk kennelijk al een tijdje niet meer ingekeken. We schrijven 1887, de 21-jarige Sibelius studeert in Helsinki alweer enkele jaren zowel rechten als muziek. Zijn vioolleraar heeft hem juichend begroet als 'genie', zijn docent muziektheorie voorspelt dat hij 'een groot musicus zal worden.' Op dit moment heeft Sibelius nog geen definitieve keuze gemaakt tussen de muziek en rechten; hij geniet van het studentenleven: 'Geen wolken verduisterden de horizon,' zo zal hij zich later herinneren, 'de economische problemen hadden nog niet zulke proporties aangenomen als in later jaren [...] Er waren wilde feesten die twee of drie dagen konden duren.'

Langzamerhand gaat het toch knellen. Zijn rechtenstudie verwaarloost hij. Vier uur viool studeren per dag vindt hij een kwelling en ook begint hij tegen dingen aan te lopen. Wanneer hij een uitvoering geeft van het tweede en derde deel van Mendelssohns vioolconcert, vindt men zijn toon 'dun' en zijn intonatie 'eigenzinnig'. Podiumangst blijkt de definitieve killer. Sibelius stopt in 1887 met viool, en ook met rechten. Hij richt zich nu helemaal op zijn compositiestudie. Dit ook niet geheel zonder problemen: 'Regelmatig wou ik de handschoenen in de ring werpen en het leven van een idioot leiden waarvoor ik mezelf altijd hogelijk heb gekwalificeerd. Maar het was mijn lot dat ik wilde componeren.' In de zomer van 1887 schrijft hij veel, kamermuziek, voor allerlei bezettingen. Zoals een kwartet voor piano, harmonium, viool en cello. En een thema met variaties voor cello solo. Dit laatste werk wordt pas in 1995 herontdekt en is misschien nooit eerder uitgevoerd. Hoewel

duidelijk door Bach beïnvloed, hoor je ook welk reusachtig en origineel talent er op uitbotten staat. Ieder is nu van zijn compositorische begaafdheid overtuigd. De keuze is definitief: componist.

Wie de muziek van **Saint-Saëns** hoort, lijkt met een onbezorgde wereld in aanraking te komen. Licht, gracieus, elegant, smaakvol geproportioneerd. Hij leefde in de tijd van de Romantiek maar bij deze Fransman geen donkere dromerijen of met moeite bedwongen hartstochten. Zoals hij zelf zei: 'Muziek is meer dan een bron van zinnelijk genot en hartstochtelijke emotie. Hij die geen absoluut plezier kan beleven aan een reeks welluidende akkoorden, schitterend alleen al door hun samenstelling, houdt niet echt van muziek.' Moeiteloos klinkt zijn werk; en inderdaad beweerde hij eens dat hij met gemak 'muziek produceerde zoals een appelboom appels.' Wat collega Berlioz op stang joeg en Saint-Saëns liet weten dat het deze 'slechts aan onervarenheid ontbrak'. Want kritiek en onbegrip waren, zeker naarmate Saint-Saëns ouder werd en weigerde met de modernste stromingen mee te gaan (*Stravinski's Sacre du printemps* in 1913 maakte hem sprakeloos van afgrijzen) trouwe gezellen.

Licht en onbezorgd echter bleef en blijft zijn muziek klinken. En daarom vermoed je ook niet dat deze, in ieder geval gedurende de eerste helft van zijn lange carrière, soms tegen de haren in streek. In het Frankrijk van de 19e eeuw heerste het primaat van de opera. Wie daarmee als componist geen succes boekte, telde niet mee. Saint-Saëns echter had andere opvattingen. 'Omdat men in het theater niets van ons wil weten,' schreef hij aan collega Bizet, 'moeten we dan maar naar de concertzaal vluchten!' Dat was nog niet zo simpel. Zoals de opera op één stond, zo bungelde de instrumentale muziek ergens onderaan. 'Een Franse componist die het lef had zich op het gebied van de kamermuziek te wagen, kon zijn werken alleen maar op een zelfgeorganiseerd concert ten uitvoer brengen waarvoor hij zijn vrienden en de pers uitnodigde. Aan een publiek, het eigenlijke publiek, viel niet te denken; alleen al de naam van een Franse componist – laat staan een levende! – voldeed om iedereen op de vlucht te jagen.'

Saint-Saëns deed iets aan die scheve situatie. Op 25 februari 1871 richtte hij in Parijs met gelijkgezinden de Société Nationale de Musique op. Deze was bedoeld voor 'de uitvoering en verbreiding [...] van werken van Franse componisten die lid van dit gezelschap zijn'. 'Ars Gallica' was hun devies. Hun eerste concert verraste het publiek: 'Dit concert had een enorme uitwerking. Het illustere auditorium kon zijn verbazing niet verbergen: het bleek dus toch mogelijk om een interessant programma met nieuwe werken van uitsluitend Franse componisten samen te stellen!'

Het verbaast niet, dat Saint-Saëns zelf vrij veel kamermuziek componeerde. Een stuk of vijftig werken, van tijdens zijn wonderkindjaren tot kort voor zijn dood in 1921 (drie sonates voor blazers). Hij schreef twee pianotrio's; het eerste in 1863. Dat was nog vóór de tijd van de Société Nationale. Het zou een zeer succesvol werk blijken. Niet alleen Saint-Saëns zelf speelde het regelmatig, ook de beroemde pianotrio's van die tijd zoals dat van Alfred Cortot, Jacques Thibaud en Pablo Casals voerden het uit. Het werd ook gespeeld tijdens twee belangrijke gebeurtenissen: de inwijding in 1907 van een standbeeld van Saint-Saëns in Dieppe, en begin 1922 tijdens een herdenkingsconcert. Je hoort dat het *Eerste trio* voortborduurde op Schumann en, vooral, Mendelssohn. Maar zijn toon is veel luchtiger en ongedwongener. Zo perfect is dit trio, dat een criticus het scherzo vergeleek met het mechaniek van een horloge. Het tweede deel slaat een authentiek Franse toon aan. Het

Eerste trio ontstond tijdens een vakantie in de Pyreneeën; misschien dat die vakantie de opvallende melodie van het Andante wat folkloristisch kleurde, als een volksliedje.

(Stephen Westra)

Biografieën van de musici zijn [hier](#) te vinden.